

Arlequí

Barcelona, 1917

Oli sobre tela

116 x 90 cm

Aportació de l'Ajuntament de Barcelona, 1963

MPB 10.941

L'obra

Picasso pinta aquest oli en el decurs de la seva estada a Barcelona, entre el juny i el novembre de 1917, amb motiu de la presentació al Liceu del ballet *Parade* amb la companyia dels Ballets Russos de Serge de Diaghilev.

El personatge de l'arlequí, una figura àmpliament representada en l'obra picassiana, és situat dalt d'un escenari on hi ha una barana parcialment coberta per un gran cortinatge vermell intens que contrasta amb els ocres de la carnació i els blaus, verds i rosats de la indumentària típica romboïdal del personatge. El color terrós de la carn i les mans grosses i molsudes mostren l'interès de l'artista per la volumetrització de les formes.

El model per a *Arlequí* és Léonide Massine (nom artístic de Leonid Feodorovic Miassin, Moscou, 1896 – Borken, Alemanya, 1979), primer ballarí de la companyia de Diaghilev.

Context

Vers el 1917 s'inicia en l'obra picassiana un període de grans contrastos en la seva producció artística –fruit també d'un canvi profund en la seva vida–, que sovint desconcerta els seus contemporanis perquè les obres anomenades *clàssiques* o *neoclàssiques* discorren paral·leles a creacions d'arrel encara cubista. Aquest contrast és ben palès en el teló de boca i en el vestuari del ballet *Parade* –amb argument de Jean Cocteau i música d'Erik Satie–, que Picasso comença a elaborar aquell any a Roma per als Ballets Russos de Serge de Diaghilev. Enamorat de la ballarina Olga Khokhlova, Picasso segueix la companyia durant la gira que du a estrenar *Parade* al Gran Teatre del Liceu.

Establert a Barcelona entre juny i novembre, torna a integrar-se al medi artístic local en un context dominat pel Noucentisme, que promovia els valors clàssics en les arts i la literatura tot propugnant-ne la renovació. Tot i que aquest nou estil sembla topar frontalment amb el cubisme que l'havia precedit, Apollinaire recorda al programa de *Parade* que tant el teló de caire clàssic com el vestuari cubitzant coincideixen en la pretensió de traduir la realitat.

La col·laboració de Picasso amb el món del ballet es perllonga fins al 1924.

Picasso i el circ

Les vinculacions de Picasso amb el món del circ estan molt presents al llarg de tota la seva vida.

Ja a la Barcelona de final del s. XIX, Picasso freqüenta els circs que es presenten a la ciutat, tot i que en les obres d'aquest període no en trobem cap referència.

Els circs ambulants dels bulevards de París es converteixen en espais sovint visitats pel jove Picasso i els seus amics al llarg de les seves primeres estades en aquesta ciutat. Al final de 1904 i al començament de 1905 és quan el tema del circ, concretament el de Medrano, esdevé un referent en la seva vida i obra i es converteix en el centre de les composicions del moment.

L'exposició "Picasso i el circ", presentada primer al Museu Picasso de Barcelona (del 16 de novembre de 2006 al 18 de febrer de 2007) i després a la Fondation Pierre Gianadda de Martigny (del 9 de març al 10 de juny de 2007), va permetre fer un recorregut ampli i suggerent per la representació picassiana de l'univers del circ, que abasta des dels primers esbossos de joventut fins als darrers anys de la seva producció.

Iconografia de l'arlequí

La iconografia de l'arlequí és clau i recurrent al llarg de l'obra de Picasso d'ençà de 1901 i sobretot a partir de 1905. És l'autèntic protagonista de l'anomenada època rosa.

L'arlequí, com passa als anys 30 amb el minotaure, es converteix en l'*alter ego* de l'artista. L'arlequí és testimoni de la comèdia humana; l'iniciat que cerca transgredir i transcendir les limitacions de l'home terrenal.

L'any 1915, Picasso realitza una sèrie d'investigacions en la representació de l'Arlequí que tenen el colofó en la pintura *Arlequí*, propietat del MOMA (Museum of Modern Art) de Nova York, que culmina, segons paraules de l'artista, la seva interpretació d'aquest personatge.

Estudis preliminars

Se'n coneixen tres estudis preliminars: un dibuix de cos sencer (Zervos 1949, núm. 26), un estudi del cap que fou donat per Picasso al Museu Picasso de Barcelona el 1970 (MPB 110.231) i un dibuix de tres quarts (juny de 1917), amb les paraules "¡Visca Catalunya y els meus amics!", que encapçalava el llibre d'or de la sala barcelonina Galeries Laietanes i que Picasso va dibuixar amb motiu del banquet que es va celebrar a les seves caves en honor seu.

Recepció de l'obra

El crític d'art i pintor Feliu Elias observava el 1918 –comentant l'*Arlequí* pintat per Picasso a Barcelona l'any abans– que era evident com les especulacions anteriors ("cubistes i salvatgistes") havien proporcionat a Picasso "un afinament precís en la visió objectiva", que per la simplicitat compositiva, la depuració formal, l'èmfasi en la volumetria i la monumentalitat anticipava les pintures clàssiques dels primers anys 20.

El 1918 *Arlequí* ocupa la portada de la revista mensual d'art *Vell i Nou* (núm. 72).

El 1919, després de presentar-la a l'exposició que es va celebrar al Palau de Belles Arts de la capital catalana, Picasso dona aquesta obra als museus d'art de Barcelona, essent la primera obra picassiana ingressada als museus de la ciutat.

Ubicació

Sala 9